

НАРЕДБА № 0-31 ЗА РАБОТА С РАДИАЦИОННИ ДЕФЕКТОСКОПИ

Издадена от Министерството на народното здраве и Комитета за мирно използване на атомната енергия

Обн. ДВ. бр.51 от 2 Юли 1974г., изм. ДВ. бр.32 от 25 Април 1978г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Тази наредба е задължителна при проектирането, пускането в експлоатация и работата на лабораториите за дефектоскопия с йонизиращи лъчения независимо от тяхното предназначение, месторазположение, използван тип дефектоскопи и др.

(2) Наредбата е задължителна при проектирането, производството и експлоатацията на всички видове дефектоскопи, съоръжения и др., свързани с радиационната дефектоскопия.

Чл. 2. Към лабораториите за радиационна дефектоскопия спадат всички лаборатории и работни групи, които използват рентгенови или гама-дефектоскопи.

Чл. 3. Лабораториите за радиационна дефектоскопия могат да бъдат проектирани и експлоатирани самостоятелно или комплексно с лаборатории, които използват други методи за контрол, като и в двата случая е задължително спазването на тази наредба.

Чл. 4. Лабораториите за радиационна дефектоскопия могат да бъдат:

1. стационарни, към които спадат: лаборатории със специални помещения, лаборатории с определена площадка за пролъчване, лаборатории с бункер, кабина и т.н., вградени в технологическия производствен цикъл, и др.;

2. подвижни, към които спадат: лаборатории със собствени средства за придвижване, т.е. апаратурата е разположена в автомобили, автобуси, микробуси и т.н., и лаборатории без собствени средства за придвижване, като апаратурата е във фургони, ремаркета и т.н.

Чл. 5. Лабораториите, апаратите и други съоръжения за дефектоскопия с йонизиращи лъчения трябва да отговарят и на нормите и правилата за противопожарна безопасност, техническа безопасност и др.

Чл. 6. Стационарните лаборатории трябва да отговарят и на изискванията на Правилника за капиталното строителство (ДВ, бр. 98 от 1973 г.), а подвижните - и на нормативните актове за транспортните средства.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Контролът по спазване на тази наредба се възлага на ръководно техническо лице, отговорник по радиационната безопасност, определено със заповед на директора на предприятието.

Чл. 8. Отговорникът по радиационната безопасност е пряко подчинен на директора на предприятието.

Глава втора.
ПРОЕКТИРАНЕ И ПУСКАНЕ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ЛАБОРАТОРИИ, АПАРАТИ И ДР.
ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ

Чл. 9. Изграждането и преустройството на лаборатории за радиационна дефектоскопия, съоръжения, апарати и др. се допуска само когато за това има проект, утвърден от органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Проектите на лабораториите за радиационна дефектоскопия, апаратите за дефектоскопия и др. трябва да са съгласувани от Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия, преди да се представят на органите на държавния санитарен контрол за одобрение.

Чл. 11. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Проектите за радиационните лаборатории трябва задължително да съдържат:

1. общ план на сградата, терена или транспортното средство, където се намира лабораторията, план и разреза на лабораторията и съседните помещения, контролираната и наблюдаваната зона и др.;

2. технологически план, който да обхваща разположението на апаратурата, електрическата мрежа, вентилационната, водопроводната и канализационната система, максималния обслужващ персонал за една смяна, сигнализация, надписи, а при необходимост - и други специфични данни;

3. обяснителна записка за изчисляването и изграждането на защитата, технологическите процеси, които ще се използват в лабораторията, разполагането на съседните работни места и др.

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Преди пускането ѝ в експлоатация лабораторията по радиационна дефектоскопия се проверява от комисия, съставена по заповед на инвеститора, в която задължително участвуват представители на държавния санитарен контрол, Министерството на вътрешните работи и Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия (ЦЛЯД).

(2) Проверката по ал. 1 се оформя с акт по образец. Актът заедно с предложение от Министерството на народното здраве за издаване на разрешително за работа се изпраща на Комитета за мирно използване на атомната енергия (КМИАЕ), който издава разрешително за пускане на лабораторията в експлоатация.

Чл. 13. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 14. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 15. Единичните бройки, опитните образци и пробните серии на лабораториите за радиационна дефектоскопия, на апаратите за радиационна дефектоскопия и на принадлежностите към тях по отношение на лъчезащитата се подлагат на изпитвания от организацията - производител, и от Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия след съгласуване с органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 16. При серийно производство се допуска изменение на технологията на изделията, свързани с лъчезащитата, само със съгласието на органите на държавния санитарен контрол и на Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия.

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Произведените у нас подвижни дефектоскопни лаборатории, апарати и принадлежности към тях се предават от производителя при условие, че заявителят има разрешение за работа с йонизиращи лъчения от КМИАЕ.

Чл. 18. Закупуването на вносни лаборатории за радиационна дефектоскопия и на лъчезащитни принадлежности към тях се извършва след съгласуване и с Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия и Комитета за мирно използване на атомната енергия.

Чл. 19. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Във всяка лаборатория за радиационна дефектоскопия трябва да има и да се води следната документация:

1. разрешително за работа, издадено от КМИАЕ;
2. заповед на директора на предприятието за определяне на отговорника по радиационна безопасност и на персонала на лабораторията: ръководител, дозиметрист, отговорник по радиоизотопите, дефектоскописти и др.;
3. заповед за категоризиране на персонала за съответната година;
4. правилник за вътрешния ред, включващ правата и задълженията на длъжностните лица;
5. инструкция и типови технологии за начините на провеждане на дефектоскопния контрол, за работа с отделните апарати и съоръжения, за техника по безопасността и др.;
6. аварийен план, предварително съгласуван с органите на хигиенно-епидемиологичните инспекции (ХЕИ), който задължително съдържа прогноза за възможните аварийни ситуации съобразно характера на извършваната дейност:
 - а) ред на информация на съответните органи от предприятието: ХЕИ, МВР и др., и техните телефони и адреси;
 - б) мерки за изолиране и охраняване на района на аварията;
 - в) задължения на персонала при авария;
 - г) ред и мероприятия за ликвидирание на аварията;
 - д) организация на дозиметричния контрол и радиационната защита;
 - е) организация на дозиметричния контрол на преоблъчените лица;
7. приходо-разходна книга за радиационните дефектоскопи и източници;
8. дневник за ежедневното движение на гама-дефектоскопите;
9. документация, придружаваща радиационните дефектоскопи:
 - а) технически паспорт и инструкция за експлоатация по отношение на радиационната и техническата безопасност;
 - б) технически дневник на дефектоскопа, в който се отразяват техническото му обслужване, презареждане, технически данни за дефектоскопа, ремонти, прегледи, промяна на работното му място и др.;
 - в) за гама-дефектоскопите - сертификат за радиоактивния източник, номограми или таблици за разпада на източниците, експонационни таблици и др.;
10. опис на дозиметричната апаратура и придружаващата документация;
11. дневник за индивидуалния дозиметричен контрол по дати;
12. дневник за общия дозиметричен контрол, в който се нанасят измерените

мощности на експозиционни дози при провеждането на всеки нов вид работа, както и тези, измерени при периодичния дозиметричен контрол;

13. лични дозиметрични карти и диспансерни карти;

14. документи за правоспособността на персонала;

15. дневник за инструктажа - встъпителен и периодичен;

16. други документи според характера на извършваната от лабораторията дейност.

Чл. 20. Около всяка радиационна лаборатория, включително и хранилищата, се установява и санитарнозащитна зона, за която се води дозиметричен контрол.

Чл. 21. Лабораториите за радиационна дефектоскопия могат да се използват само по прякото им предназначение. Не се разрешава извършването на каквито и да са други работи, несвързани с прилагането на дефектоскопния контрол.

Глава трета.

ПОМЕЩЕНИЯ НА СТАЦИОНАРНИТЕ ЛАБОРАТОРИИ ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ

Чл. 22. Стационарните лаборатории имат следните основни помещения: операторна, командна, фотолаборатория, стая за разчитане на рентеногама-грамите, складово помещение, хранилище и санитарен пропускник.

Чл. 23. Препоръчва се стационарните лаборатории да имат и някои спомагателни помещения, като стая за ръководителя и дозиметриста, стая за отдих и др.

Чл. 24. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 25. Лабораториите имат индивидуални гардероби за всеки дефектоскопист.

Чл. 26. Препоръчва се стационарните лаборатории за радиационна дефектоскопия да се разполагат в отделна сграда или крило на сграда.

Чл. 27. Забранява се разполагането на операторни, хранилища и други помещения, в които има източници на йонизиращи лъчения, в жилищни сгради, в сгради за културно-битови нужди (клубове, кина, столове и др.), до улици, спирки, входи и други места, където има движение на хора, и т.н.

Чл. 28. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 29. С разрешение на органите на държавния санитарен контрол в операторната за рентгенова дефектоскопия може да се работи и с гама-дефектоскоп, когато с рентгеновия апарат не се работи, както и обратно, при условие, че лабораторията отговаря на изискванията на лъчезащита.

Чл. 30. Помещенията в лабораторията трябва да отговарят и на хигиенните изисквания.

Чл. 31. Фотолабораторията задължително има резервоар за вода, необходим за работа на дефектоскопистите в продължение на 48 часа.

Чл. 32. Всички стени на основните помещения се боядисват с влаго- и киселиноустойчива боя, която позволява провеждането на дезактивация.

Чл. 33. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Операторната стая трябва да има минимална хоризонтална площ 24 кв. м и широчина, не по-малка от 4 м. Изключения от посочените размери се допускат с разрешение на КМИАЕ по предложение на МНЗ.

Чл. 34. Широчината на вратите на операторната не трябва да е по-малка от 0,90 м, а височината - от 2,0 м.

Чл. 35. Подът на операторната и хранилището трябва да бъде от мозайка или гладък бетон.

Чл. 36. Температурата на въздуха в операторната не трябва да е по-ниска от 18°C, а влажността му - по-голяма от 75%.

Чл. 37. Отоплението в операторната и командната стая, както и в помещението за хранилище да става само със закрити топлинни източници. Използването на печки с твърдо, течно или газообразно гориво не се разрешава.

Чл. 38. Осветлението - естествено или изкуствено - трябва да осигурява най-малко 100 лукса във всяка точка на операторната, командната и хранилището.

Чл. 39. Изкуствена вентилация е необходима в операторната и хранилището при най-малко трикратна обмяна на въздуха в час.

Чл. 40. Прекъсвачите на електрическо осветление и отопление трябва да се разполагат извън операторната.

Чл. 41. В лабораторията има само такива вещи и материали, без които е невъзможна работата.

Чл. 42. Операторните могат да бъдат използвани по изключение и за друг вид контрол, като ултразвуков, магнитен, пенетрационен и т.н., при условие, че този контрол се извършва от дефектоскопистите с апарати, които веднага след него се изнасят извън апаратната в съответните помещения.

Чл. 43. Дефектоскопът се разполага в операторната така, че директният сноплъчение по възможност да е насочен надолу.

Чл. 44. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) В една операторна не може да се работи едновременно с два и повече дефектоскопи.

Чл. 45. При работа с рентгенов дефектоскоп или със стационарен гама-дефектоскоп, ако е възможно и при портативен гама-дефектоскоп, вратата на

операторната трябва да има блокировъчен механизъм, който да изключва отварянето при работно положение на дефектоскопа.

Чл. 46. В лабораторията между операторната и командната може да има прозорец за наблюдение със 100% оловен еквивалент на защита или люк с огледална перископична система.

Чл. 47. Ако се налага пробиване на каквито и да е отвори в стационарната защита, трябва да се вземат специални мерки за възстановяване на ефективната дебелина до първоначалната стойност.

Чл. 48. Командният пулт трябва да е разположен така, че работещият да може да вижда от него входа на операторната.

Чл. 49. Когато лабораторията работи само с един стационарен гама-дефектоскоп, дефектоскопът може да се съхранява в операторната.

Чл. 50. Когато лабораторията работи с рентгенови апарати, те се съхраняват в операторната или в склада.

Чл. 51. Когато лабораторията работи с портативни гама-дефектоскопи, те могат да се съхраняват и в хранилище-кладенец, което се допуска да бъде изградено и в самата операторна.

Чл. 52. Хранилището-кладенец в операторната се разполага на най-ниското ниво и възможно най-далеч от всички работни места.

Чл. 53. Помещението за хранилище, представляващо част от лабораторията, се разполага в непосредствена близост до операторната и възможно най-далеч от всички работни места.

Чл. 54. Помещението за хранилище и хранилището-кладенец могат да се разполагат в район, съседен на лабораторията, но възможно най-далече от всички работни места, като се осигурява охрана и минимално облъчване при пренасяне на източници от хранилището до работното място.

Чл. 55. (1) Хранилището трябва да бъде с отделни секции за всеки гама-дефектоскоп, така че при ползване на един дефектоскоп да се изключи възможността за облъчване от останалите.

(2) (Нова - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Контейнерите с радиоактивни източници за презареждане на гама-дефектоскопи могат да се съхраняват в хранилището, без да се поставят в отделни секции, при положение, че са пломбирани или заключени.

Чл. 56. Гама-дефектоскопите се пазят в хранилището в неработно положение.

Чл. 57. Абсолютно се забранява пазенето в хранилищата на незащитени източници.

Чл. 58. Изваждането, поставянето и преместването на гама-дефектоскопите в

хранилището трябва да бъдат механизирани.

Чл. 59. В хранилището има само предмети и материали, необходими за съхраняването, преместването, пренасянето и транспортирането на дефектоскопите.

Чл. 60. Хранилищата се осигуряват против наводняване и повреждане на апаратите.

Чл. 61. Вратите на лабораторията, склада, командната, хранилището и други места, където има дефектоскоп или радиоизотопи, задължително се затварят със секретни ключове.

Чл. 62. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Ключ от вратите, посочени в чл. 61, има само отговорникът на лабораторията или лице, упълномощено писмено от него.

Чл. 63. Вратите на помещението-хранилище и на операторната трябва отвътре да се отварят без ключ.

Чл. 64. Операторната или цялата лаборатория има сигнализационна система съгласно БДС, която се включва да работи звуково и светлинно през цялото време на пролъчване с дефектоскопите.

Чл. 65. Рентгеновите апарати се включват да работят само последователно към сигнализационната система.

Чл. 66. Сигнализацията е автоматична при стационарните гама-дефектоскопи, а при възможност - и при портативните.

Глава четвърта.

ПЛОЩАДКИ ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 32 ОТ 1978 Г.)

Чл. 67. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) При работа на площадки се осигурява задължително хранилище за гама-дефектоскопите и отделни или обособени фотолaborатории, стая за разчитане на рентген-гама-грамите и склад.

Чл. 68. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Площадките за радиационна дефектоскопия са:

1. пунктове за пролъчване, вградени в технологичните цикли (бункери, кабинни и др.);
2. участъци от района на предприятието - цехове, стапели, монтажни площадки, обекти и др.;
3. участъци в извъннаселени места и неохранявани райони (тръбопроводи, мостове и др.).

(2) Площадките по предходната алинея могат да бъдат постоянни или временни.

Чл. 69. Забранява се устройването на временни площадки за пролъчване в населени места, с изключение на случаите, когато това е неизбежно, и след специално

разрешение от органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 70. При работа с дефектоскопи, вградени в технологическия цикъл на производство, се разрешава да няма фотолаборатория и стая за разчитане на радиограмите. Дефектоскопите може да се съхраняват, без да се преместват в хранилището или склада, при условие, че източникът е защитен съгласно Нормите за радиационна безопасност (ДВ, бр. 94 от 1972 г.).

Чл. 71. Разрешава се изграждането на подземни или сутеренни бункери, кабини и др. за нуждите на гама-контрола, включени в технологическите цикли на производство, с отклонения от изискванията на глава трета на тази наредба след съгласуване с органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 72. На площадка за пролъчване, както и на участъци от района на предприятието могат да работят повече от един радиографичен апарат едновременно, като се осигури защита съгласно Нормите за радиационна безопасност (ДВ, бр. 94 от 1972 г.).

Чл. 73. Местата за пролъчване - бункери, кабини, площадки, участъци, тръбопроводи и др., трябва да отговарят на хигиенните изисквания и на общите изисквания по охрана на труда.

Чл. 74. При работа в охранявани участъци от района на предприятието се допуска дефектоскопите да се съхраняват във временни преносими хранилища, които могат да бъдат например оловни цилиндри, влизащи един в друг и осигуряващи необходимата защита.

Чл. 75. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) При организиране на временни хранилища извън територията на предприятието, включително и за гама-дефектоскопи, използвани при полеви условия, се изисква предварително съгласуване с местните органи на МВР и държавния санитарен контрол. Лъчението на външните повърхности на такова хранилище или на оградата му, изключваща достъп на външни лица, не трябва да надхвърля 0,1 мбер/час.

Чл. 76. Построяването на защитни кабини за персонала или дефектоскопа е задължително при серийно или масово пролъчване на площадки, което може да се извършва, без да се премества дефектоскопът.

Чл. 77. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Забранява се работа с радиационни дефектоскопи, когато липсват необходимите осветление, платформи, скели, стълби и др., както и работа при неблагоприятни атмосферни условия.

(2) Отговорността за спазване изискванията по ал. 1 носят ръководителят на предприятието или обекта, където се извършва радиационната дефектоскопия, и съответният отговорник по охраната на труда.

Чл. 78. Осветлението при пролъчване с преносими дефектоскопи (естествено или изкуствено) трябва да осигурява най-малко 80 лукса в зоната на пролъчването и над 10 лукса в останалата част на охраняваната зона.

Чл. 79. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Площадките трябва да бъдат заградени с оградящи съоръжения, с маркировъчни знаци, а постоянните да имат светлинна и звукова сигнализация съгласно БДС.

Чл. 80. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Глава пета. **ПОДВИЖНИ ЛАБОРАТОРИИ ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ**

Чл. 81. Подвижните лаборатории имат следните основни помещения: фотолаборатория, място за разчитане на радиограмите, хранилище, ако се работи с гама-дефектоскоп, и склад или шкаф за съхраняване.

Чл. 82. Подвижните лаборатории, снабдени с фотолаборатория, задължително се подхранват с течаща вода от резервоар или водопровод, ако се дефектоскопира на едно място повече от една седмица.

Чл. 83. На подвижните лаборатории се определят подходящи места за нощуване (отдалечени от комунално-битови сгради, детски заведения и др.).

Чл. 84. Ръководителят на подвижна лаборатория в срок от 3 дни след пристигането и преди напускането на обекта е длъжен да уведоми съответния орган на държавния санитарен контрол.

Чл. 85. На лабораториите, предназначени за спешен дефектоскопен контрол, и на лабораториите за транспортиране само на радиоизотопи се разрешава да се движат из цялата страна, без да уведомяват съответните органи на държавния санитарен контрол, при условие, че на един обект престоят им трае по-малко от една седмица.

Чл. 86. Забранява се използването на подвижни лаборатории за радиационна дефектоскопия за други цели, които не са свързани с тяхното предназначение.

Чл. 87. В предприятие с голям охраняван район, при който се налага пренасяне на дефектоскопите на разстояние, по-голямо от 300 м, то трябва да се извършва с транспортно средство, а до 300 м - с помощта на количка, прът или друго приспособление с минимално разстояние 1 м от източника до дефектоскописта.

Чл. 88. При транспортиране на повече от един гама-дефектоскоп всеки трябва да има свое индивидуално хранилище или своя клетка към общо хранилище.

Чл. 89. Подвижните лаборатории носят със себе си документите съгласно глава втора на тази наредба.

Чл. 90. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 91. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Подвижните лаборатории за гама-дефектоскопия се маркират на двете странични стени и на задната стена със знак за радиационна опасност и надпис "радиоактивност" с височина на буквите, не по-малка

от 10 см.

Чл. 92. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 93. Ако при транспорта се наложи нощуване на персонала на път, колата с източника задължително се оставя в близост до милиционерски пост, който се предупреждава за това. Ако в колата има място за нощуване и поне едно лице от персонала нощува вътре, нощуването може да не бъде в близост с милиционерски пост.

Чл. 94. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Ако при превозването на радиоактивни източници се случи радиационна авария, трябва да се уведомят за това отговорните лица от съответното ведомство, органите на МВР, а при необходимост - съответните ХЕИ и ЦЛЯД.

(2) Протокол за аварията се изпраща своевременно в съответното ХЕИ.

Чл. 95. Ако радиационната авария предизвика задръстване на пътя, разрешава се разчистването да се извърши от самите дефектоскописти. Ако те не са в състояние, това може да се направи и от други лица, които да бъдат предупреждени за радиационната обстановка, след което се подлагат на медицински преглед.

Глава шеста. **УСТРОЙСТВО НА РАДИАЦИОННИ ДЕФЕКТОСКОПИ**

Чл. 96. Разрешава се производството и използването само на такива дефектоскопи, които отговарят на БДС и на стандартите на страните - членки на СИВ.

Чл. 97. Абсолютно се забранява работа, включително зареждане и презареждане, с неизправен дефектоскоп и с дефектоскоп, за който липсват технически паспорти, схеми, заводски инструкции, сертификат за изотопа и други документи, удостоверяващи изправното действие на апарата, а също ако той не е комплектуван с прикрепващи устройства и други необходими приспособления за работа.

Чл. 98. Ползуването на източници, в които радиоактивното вещество е прахообразно, се извършва след съгласуване с органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 99. Забранява се използването на еманиращи източници за целите на дефектоскопията.

Чл. 100. Зареждането, презареждането и разреждането на дефектоскоп с радиоактивен изотоп става само от организации, упълномощени от Комитета за мирно използване на атомната енергия.

Чл. 101. При всяко разреждане на гама-дефектоскопите се прави проверка за радиоактивно замърсяване.

Чл. 102. Всички гама-дефектоскопи задължително при всяка авария и поне един път в годината се проверяват за радиоактивно замърсяване.

Чл. 103. В случай на съмнение, че е нарушена херметичността на ампулата с радиоактивния изотоп, се забранява каквато и да е работа в застрашения район без присъствието или специалните указания на органите на държавния санитарен контрол и на Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия.

Глава седма.

ЗАЩИТА ОТ ЙОНИЗИРАЩОТО ЛЪЧЕНИЕ В ЛАБОРАТОРИИТЕ ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ

Чл. 104. Условието за работа при радиационна дефектоскопия трябва да отговарят на изискванията на Нормите за радиационна безопасност (ДВ, бр. 94 от 1972 г.).

Чл. 105. В случай на авария трябва да се вземат всички практически възможни мерки за свеждане до минимум външното облъчване на организма на хората. Преоблъчване в дадения случай се допуска само за спасяване живота на хора и за предотвратяване на големи аварии и преоблъчване на голям брой хора. При това във всеки отделен случай трябва да се информира персоналет за риска при такова преоблъчване. Не се разрешава преоблъчване на жени до 30-годишна възраст.

Чл. 106. Случайно еднократно външно облъчване с доза, по-голяма от 25 бера, се счита за потенциално опасно. След такова облъчване лицето трябва да бъде изпратено на специализирано медицинско изследване.

Чл. 107. Точният обем, характерът и честотата на дозиметричния контрол се установяват от отговорника на лабораторията и от дозиметриста, като се утвърждават от административния орган, след съгласуване с органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 108. Изискванията на дозиметриста по отношение на лъчезащитата са задължителни за целия персонал на лабораторията.

Чл. 109. За констатирани нарушения на наредбата дозиметристът е длъжен незабавно да уведоми отговорника по радиационна безопасност и органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 110. Дозиметричните измервания се правят при най-неизгодни за лъчезащитата, но реални условия на работа, включително при максимални от използваните в лабораторията напрежения на рентгеновата тръба и при наличие на максимално разсейващо тяло на минимално разстояние.

Чл. 111. Дозиметричният контрол, с изключение на филмовия дозиметричен контрол, се извършва с дозиметри, радиоиндикатори и рентгенометри, еталонирани в експозиционна доза или мощност на експозиционната доза от съответното упълномощено ведомство.

Чл. 112. При общия дозиметричен контрол се измерват мощностите на

експозиционната доза-минимум в следните точки:

1. в различни точки на всяко работно място - на нивото на главата, тялото и краката;
2. в три различни точки на мястото на съединяване на защитните устройства - ъгли, пролуки на врати и т.н.;
3. в три различни точки зад всяко защитно устройство;
4. в четири различни точки във всяка съседна страна.

Чл. 113. Резултатите от общия дозиметричен контрол се вписват в дозиметричния дневник.

Чл. 114. Вътрешният дозиметричен контрол обхваща:

1. лицата, които работят в лабораторията;
2. дозиметричния контрол за мощностите на дозите по работните места;
3. дозиметричния контрол за мощностите на дозите в съседните помещения и територии.

Чл. 115. За индивидуалния дозиметричен контрол в предприятието се водят индивидуални карти, които се съхраняват за срок от 50 години.

Чл. 116. Лицата, пребиваващи в радиационните лаборатории, задължително трябва да носят индивидуални филмови дозиметри, с които се отчита получената месечна експозиционна доза.

Чл. 117. Обработката на филмите при филмовата дозиметрия и определянето на дозите се извършва от Научноизследователския институт по радиобиология и радиационна хигиена към Министерството на народното здраве.

Чл. 118. (1) В лаборатория с персонал над 15 души се назначава дозиметрист с висше образование - физик или инженер, който се занимава само с дозиметричния контрол.

(2) При лаборатории с персонал до 15 души се определя дефектоскопист, който извършва и дозиметричния контрол.

(3) Дозиметристът е пряко подчинен на отговорника по радиационната безопасност.

Чл. 119. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Администрацията, на чието подчинение е лабораторията по радиационна дефектоскопия, е длъжна да осигури необходимите безопасни условия за работа, транспорт и съхранение на източниците на йонизиращи лъчения, при които работещите с тях и околното население да не получават облъчване над пределно допустимите дози за съответната категория лица, като при това се изключи всяка възможност за неконтролно използване на тези източници.

(2) Отговорникът по радиационна безопасност ръководи и отговаря за цялостната организация по обезпечаването на радиационната безопасност в предприятието.

(3) Ръководителят на лабораторията по радиационна дефектоскопия е пряко отговорен за състоянието на лабораторията по отношение на изискванията за радиационна безопасност.

(4) Всеки член от персонала носи лична отговорност за изпълнението на своите

задължения по осигуряване на радиационната безопасност за себе си и околните.

Чл. 120. В случаи, когато външна организация извършва радиационен контрол в дадено предприятие, където има радиационна дефектоскопия, при работата си тя се подчинява на отговорника по радиационната безопасност на предприятието.

Чл. 121. (1) Странични лица - електротехници, монтьори, конструктори и др. - могат да влизат при необходимост в лабораториите само в присъствието на обслужващ персонал.

(2) В опасната зона не се допускат при пролъчване никакви странични лица.

Чл. 122. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) При работа с йонизиращи източници, включително и при транспортирането им, е задължително участието на най-малко двама души от персонала.

Чл. 123. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) Когато в едно предприятие или обект работят няколко групи дефектоскописти от една лаборатория, ръководителят на лабораторията определя със заповед отговорника за всяка група, който отговаря както за цялостната производствена дейност на групата, така и за осигуряване на радиационната безопасност.

Чл. 124. Всеки нов или недостатъчно усвоен начин на пролъчване трябва да бъде предварително обмислен и трениран.

Чл. 125. Забранява се започване на работа с неправилна и непълна технология за дефектоскопен контрол, за което се уведомява Централната лаборатория по ядрена дефектоскопия.

Чл. 126. Забранява се приближаването до работещ апарат по какъвто и да е повод или причина, преди да е изключено високото напрежение или преди да е прибран гама-източникът в неработно положение.

Чл. 127. Забранява се всяко безпричинно престояване около гама-дефектоскопа независимо от това, в какво положение се намира той.

Чл. 128. Забранява се проверка за наличие на радиоактивен изотоп в дефектоскопа чрез поглеждане в отвора на контейнера. Такава проверка се извършва с радиометър или огледало.

Чл. 129. Забранява се пипането на гама-източника с ръце по какъвто и да е повод.

Чл. 130. Забраняват се всякакви манипулации с дефектоскопите, несвързани с пряката производствена работа, като разглобяване, изменение в конструкцията, вадене на гама-източника и пр.

Чл. 131. Панорамно пролъчване се допуска само по изключение при задължително дистанционно управление на дефектоскопа. Препоръчва се работа с насочен сноп надолу. При странично и кръгово пролъчване се избират страни, където

няма работни места.

Чл. 132. (1) Ежегодно се извършва текущ ремонт на радиационните лаборатории, включително локално или цялостно боядисване. В тези случаи дефектоскопистите отстраняват гама-дефектоскопа и контейнерите с радиоактивни източници на безопасно разстояние.

(2) Временното съхраняване на източниците в този случай се съгласува с органите на държавния санитарен контрол и с органите на Министерството на вътрешните работи.

Чл. 133. При годишния контролен преглед задължително се прави проверка на изправността на дозиметричната, радиационната и друга измерителна дефектоскопна апаратура.

Чл. 134. (1) Всеки дефектоскопист при работа задължително трябва да носи със себе си филмов дозиметър и индивидуален дозиметър с визуално наблюдение. Препоръчва се да се носи и радиоиндикатор, който сигнализира без прекъсване.

(2) При отчитане на лъченатоварването са меродавни показанията само на филмовия дозиметър. Другите дозиметри служат за спомагателен контрол.

Чл. 135. Във всяка дефектоскопна лаборатория количеството на изправните радиоиндикатори и дозиметри с визуално наблюдение трябва да бъде най-малко 1,5 пъти повече от броя на дефектоскопистите.

Чл. 136. Дефектоскопистите и дозиметристите през време на работа трябва задължително да носят стандартно работно облекло, утвърдено от органите на държавния санитарен контрол.

Чл. 137. Операторното помещение, хранилището, гама-дефектоскопите и други места, където има гама-източници, както и местата, където непрекъснато се пролъчва с гама-източници, се почистват от дефектоскопистите един път в седмицата с влажна кърпа или се измиват.

Чл. 138. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Глава осма.

ПЕРСОНАЛ НА ЛАБОРАТОРИЯТА ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ

Чл. 139. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Лица под 18 години и бременни жени през целия период на бременността не се допускат на работа в лабораторията за радиационна дефектоскопия.

(2) До самостоятелна работа с радиационни дефектоскопи се допускат лица със средно или подходящо висше образование, завършили съответни курсове по дефектоскопия.

(3) Лицата, завършили курс по дефектоскопия, получават в зависимост от квалификацията си квалификационни книжки и собствен печат, който ползват съгласно изискванията на БДС.

Чл. 140. (1) Преди постъпване на работа в лабораторията за радиационна дефектоскопия всяко лице от персонала преминава специализиран медицински преглед.
(2) До работа не се допускат лица, които имат медицински противопоказания.

Чл. 141. (1) Не по-рядко от един път годишно се извършват профилактични медицински прегледи на персонала.

(2) При откриване на увреждания, свързани с въздействието на лъчевия фактор, необходимо е съответното лице да се премести временно или завинаги на друга работа извън средата на йонизиращи лъчения.

Чл. 142. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.) (1) Преди започване на работа всяко лице от персонала на лабораторията за радиационна дефектоскопия преминава предварителен инструктаж за безопасна работа, свързан със спецификата на използваните дефектоскопи и конкретните трудови условия.

(2) Освен инструктажа по предходната алинея се провежда и периодичен инструктаж не по-малко от два пъти в годината.

(3) За правилното и редовно провеждане на инструктажите по радиационна безопасност отговаря лично ръководителят на съответната работа.

(4) Инструктажите се отразяват в съответния дневник.

Чл. 146. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 144. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 146. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 146. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 1978 г.)

Чл. 147. Програмите за подготовка на лицата, които ще извършват радиационен дефектоскопен контрол, се утвърждават от Комитета за мирно използване на атомната енергия и Министерството на народното здраве.

Чл. 148. На всеки четири години дефектоскопистите преминават курс за преквалификация.

Заключителни разпоредби

Параграф единствен. Тази наредба се издава въз основа на чл. 20 от Закона за народното здраве (ДВ, бр. 88 от 6.XI.1973 г.) и отменя всички действащи досега норми и правила за радиационна безопасност при рентгенова и гама-дефектоскопия.